

da se potem le o njem obravnava začne. Zbor soglasno potrudi ta predlog.

Prvi se oglasi g. Šolmajer rekoč: naslov pravil naj se glasi „kmetijska in gozdnarska družba“, ne pa samo kmetijska. Zoper to poprime besedo dr. J. Ahačič ter pravi, da kmetijstvo tako dobro obsega njivo kakor gozd (boršt); nelogično bi tedaj bilo reči kmetijska in gozdnarska družba, ker beseda „kmetijska“ že vse pové. Gosp. Dimic brani g. Šolmajerja, rekoč, da gozdnarstvo je poseben razdelek kmetijstva. Dr. Etb. Costa zagovarja dr. Ahačiča, da pravo trdi, sicer bi morali tudi reči: družba svilorejna, živinorejna itd., ker to so tudi posebni razdelki. Družba ima že svojo diplomo, svoj pečat z naslovom „družbe kmetijske“, in ravno letos ima obhajati stoletnico svojo, tedaj tudi stoletnico tega imena. — Dr. Bleiweis to isto trdi in preganja strah gozdnarjem s §. 3. pravil, čegar vsi oddelki varujejo gozdnarske zadeve. — Gosp. dr. Toman misli, naj bi se družbi dalo ime „družba gospodarska“; to ime več obsega kakor ime družba kmetijska; tudi je navadno pri južnih naših bratih. — Dr. J. Ahačič se boji imena „gospodarska“, ker onega razločka, ki je bil pred letom 1848. med gospôdo in kmetom, dandanes ni več. — Gosp. Dežman razjasnuje dr. Ahačiču, da gospodarsko in gosposko ni eno. — Dr. Etb. Costa razjasnuje od druge strani, da, kakor gospodarsko in gosposko ni eno, tako je tudi razloček med kmečko in kmetijsko. Pomen kmetijsko je tako obširen, da tudi gozdnarstvo obsega „gospodarsko“ pa obsega še več kakor vse razdelke kmetijstva, ker gospodar še več pomeni kakor kmetovalec. — Na posled obveljá staro ime „družbe kmetijske“. — V §. 3. želi gosp. Dimic popravka nemške besede, ki se soglasno sprejme. — Gosp. Likar ne vidi, da bi gozdnarski odsek imel odločno področje. Gosp. dr. E. Costa in dr. Bleiweis dokazujeta, da vsem odsekom so odločena svoja področja. Gosp. Dežman tudi ne vidi škode gozdnarjem, ker §. 22. na tanko odločuje, kdo da se vzame v ta odsek. — Vitez Gutmansthal želi, da §. 27. bi se predelal tako, da vsakemu udu je pripuščeno se udeleževati sēj vseh odsekov. Zoper to govore gospodje Dežman, dr. Costa, dr. Toman, dr. Ahačič, dr. Bleiweis in dr. pl. Karol Wurzbach. Po tem pade predlog viteza Gutmansthal. — Gosp. Šolmajer želi, da bi se pri §. 21. bolj odločno reklo, kdaj in kako se napravljajo napotni zbori (Wanderversammlungen). Dr. Bleiweis misli, da ni treba tega, ker popotni zbori se po pravilih morejo sklicati kakor drugi občni zbori; ako se pa napravi popotni shod, se ve, da se okliče tudi njegov program (obravnave). — Pri §. 32. želi gosp. Dimic, da se število gozdnarjev v podružniških odborih na tanko izreče, namreč 1 gozdnar na 3 odbornike, 2 gozdnarja na 6 odbornikov. Vitez Gutmansthal in dr. Bleiweis odgovarjata, da se za vsak kraj ne more odločiti število gozdnarjev, ki naj bodo v podružniškem odboru, ker so kraji, kjer celó nobenega v gozdnarstvu izvedenega človeka ni. Predlog gosp. Dimičev ni obveljal. — Pri §. 22. predlaga gosp. Dežman: naj se, kakor odborniki, tako tudi predsednik in tajnik glavnega odbora volita le na 3 leta. Predlog ni obveljal. — Pri §. 21. vpraša gosp. dr. pl. K. Wurzbach: Ali se tudi pri družih društvi udeležujejo popotnih shodov taki možje, ki niso udje? Gosp. Šolmajer, vit. Gutmansthal, dr. Orel dokazujejo, da. Ni davno — pravi dr. Orel — da je popoten shod dunajskega avstrijskega gozdnarskega društva bil na Krasu in v Trstu, ktereга smo se tudi jez in mnogi drugi udeležili, ki nismo udje onega

društva. Gosp. dr. Wurzbach je zadovoljen s tem odgovorom. — Ker se na vprašanje predsednikovo nobeden več ne oglasi, da bi govoril o kakošnem §., se glasuje še o celi osnovi pravil, ktera se z veliko večino sprejmejo.

Tretja točka zborove obravnave je bil predlog, da naj se slovesno obhaja stoletnica kmetijske kranjske družbe, ki je 26. oktobra 1767. leta imela svoj prvi zbor. Gosp. župan in odbornik dr. Etb. Costa poroča o tem in pravi, ker se je v spomin stoletnice namenjena kmetijsko-obrtnijska razstava morala letos odložiti, tedaj naj se častni ta spomin namesti 26. oktobra, ki je saboto, praznuje 24. oktobra letos s tem, da je 1) ob 9. uri sv. maša v stolni cerkvi, 2) ob 10. uri slovesni občni zbor, 3) ob dveh popoldne skupni obed, 4) zvečer slovesna beseda v gledišču samo za ude kmetijske družbe in povabljeni goste brez vhodnine; sl. čitalnica se naprosi, da osnuje primerno besedo. Dalje naj se v spomin stoletnice naredi knjiga s popisom zgodovine družbine v slovenskem in nemškem jeziku, in ako se oglasi dovolj naročnikov za bronasto svetinjo, naj se dá kovati primerna svetinja. — Vsi predlogi so bili soglasno sprejeti, le o tem: ali naj se svetinja spomenica kuje na stroške kmetijske družbe in potem podeli vsem udom, ali pa se nabira le naročnina za njo in svetinjo dobó potem le naročniki, je bila živahna razprava; na posled je obveljal predlog, ki ga je v imenu glavnega odbora stavil gosp. dr. Costa. (Dal. prih.)

Vížmarski pašnik razdeljen!

„Novice“, ktere že veliko let priporočajo razdelitev pašnikov (gmajn), bodo pač veselje imele, ako slišijo, da ene največje gmajne na Kranjskem ni več. Preteklega leta v jeseni bila je razdeljena daleč po svetu znana gmajna, ker tisoč in tisoč vojakov se je po nji vadilo (muštralo). Ta pašnik leži pod Šmarno goro med Savo in Vižmarji na lepi ravni planjavi; dolg je blizo pol ure hodá; meri blizo 300 oralov; nekaj je dobrega svetá, večidel je peščen; en del je sam pesek. V mokrih letinah nam je več zalegel kakor v suhih. Dolgo je trpelo, da smo do tega prišli, da so naše pa že tudi naših sprednikov želje spolnjene. Škoda, da naš nekdanji visokocenjeni župan Janez Sever ni tega dočakal; neizrečeno bi ga bilo veselilo. Naslednik ranjcega župana župan gospodar Jože Planinšek je s pomočjo prisežnih mož pametno izpeljal, česar doživeti Severju ni bilo mogoče. Nenavadnemu trudu njegovemu in tihemu ravnanju in prevdarjanju gre hvala, da se je ta važna reč tako dobro izpeljala. Res, da mora od nekterih, kteri niso prijatelji kmetijskega napredka, marsiktero grenko slišati; al pamet njegova in srenjskih svetovalcev jih je peljala na pravo pot v blagor soseski — zatoraj slava županu Planinšku in vižmarski soseski!

Mirjen je bil pašnik od modrega, skušenega in na vso moč pridnega mirjavca g. Macaka po nizki ceni. Vso hvalo in čast je zaslužil, pa mu tudi vso hvalo daje vsa srenja, ktera šteje 54 gospodarjev. Dobilí smo vsak po 8 delov (partov), po razmeri na posestvo in po različnosti zemlje, tako, da imamo, kar je bilo mogoče, po pravici vse po dobrem kakor po slabem svetu enake parte, ktere smo po srečkanji (lozengi) pa tudi po dobrem prevdanku, eni pri hišah domá svoj del dobili.

Že pred več leti je bila naša gmajna v „Novicah.“ Bilo je takrat, kakor se spominjam, rečeno: da bi se nam pač oči odprle, da bi sprevideli svoj dobiček in pa gmajno razdelili. Dozdaj to ni bilo mogoče; imeli

smo tudi druge zadrege, v ktere so nas naši spredniki prav zavoljo dobrote zakopali, zakaj po milosti in prijaznosti so drugim dovolili pašo, v ktero so potlej za majhno plačilo posest dobili. Zato smo dozdej že večletne pravde ž njimi imeli; s Klečenci se je začela pravda 1833. leta; trpela je kakošnih 12 let; stroškov je bilo okoli 2000 gld. za les, kar smo ga mi po svojem posekali; pravda je stekla, da les je naš, zemljo so unim spoznali proti temu, da imamo še pravico, se za-njo potegniti; z Gunclani je bila pravda kakošnih 10 let; spoznano jim je bilo 1550 gold. 18 kr., ktere smo preteklo leto plačali. Zdaj pa še Šentvidski va-njo prežé, tako, da pri pašnikih so večne pravde, pri nas pa mislim, da bo zdaj kmalu konec.

Ko je bila gmajna razdeljena, brž smo orali, kopal, poravnovali in za spomladansko setev pripravljali, tako, da je veselje videti, kako se bori kmet trudi, da si zemljo na boljše obrne, da bi si za živež kaj več pridelal. Letošnja zima je bila toliko dobra, da smo zmirom lahko delali; če je prav sneg bil, se je še oralo. Bog nam blagoslovi naše delo.

Naj bi nas posnemale vse soseske po Kranjskem in sploh po Slovenskem, kjer leži še veliko zemlje zanemarjene — v gmajnah!

Vprašanje vinorejcem.

Iz Batuj na Ipavskem. Kdor sadi trte, dobro vé, kako neobhodno potrebna so mu tudi vezilo. Pri nas po Ipavskem za vezila rabimo beko, ktera se ena leta sem jako slabo obnaša; naredijo se namreč po mladji neke sline, ki jo v rašči zadržujejo, tako, da dobimo iz njih le malo deračja, in še to se pri vežnji vse polomi.

Ako kdo kako sredstvo zoper to kvar pozna, bi mu zlo hvaležni bili, če nam je po „Novicah“ naznani, ker letos smo morali beke posebno drago plačevati.

Trtjonov imamo letos spet obilo, pa hvala Bogu, da jim je mladje tako hitro preraslo, kajti letos se nadjamo bogate bendime. P. Koron, kmet.

Slovensko slovstvo.

* *Kratki nauki za sadjerejo.* Po najboljih virih spisal Dragotin Ferdinand Ripšl. Na svetlo dal in slovenskim kmetom v prid namenil Ludevik vitez Gutmansthal-Benvenuti.

Če tudi imamo velikih in malih „Sadjerejcev“ obilo, vendar nam je dobro došla knjižica, ktera niti predolga niti prekratka srednjo pot hodi in v lahko razumljivem jeziku prav po domače razlaga vse, kar je sadjerejcu vedeti potreba. Ravno zato, in ker še po 20 podobnih razjasnuje to, kar z besedo uči, je še posebnega priporočila vredna za bolj odraščeno mladino, ktera hodi v nedeljsko šolo. Cena je tej knjižici tako nizka (veljá le 10 novih krajcarjev), da še tako dober kup nimamo nobene. Želeti je tedaj, da na tisoče iztisov pride med slovensko naše ljudstvo. Naj jo tedaj priporoča vsak po svoji okolici, komur je povzdiga toliko koristne sadjereje pri srcu.

Ako gosp. izdatelj vitez Gutmansthal vidi, da bo narod naš segel po teh bukvicah, bode še več družih tako na kratko osnovanih kmetijskih knjig na svetlo dal. Da ga je to resna volja, kaže nam naslov na zavitku pričujočih bukvic, ki se glasi: „Knjižnica (bukvarnica) za kmeta“, v kateri je „sadjereja“ prvo mesto našla. Zato podpirajmo dobre namene njegove!

* „*Oesterreichs Rettung*“ — se glasi knjiga v nemškem jeziku, ki jo je na Dunaji ravnokar na svetlo dal dr. J. J. Prohaska.

Zanimiva knjiga se začinja s tem, da popisuje dežele in narode avstrijske in zgodovino Avstrije; potem navaja vodila o ustavi Avstrije, cilj in konec njen in pota k taki ustavi, ki mora na srečo biti cesarstvu. Z mirno besedo in jasnimi dokazi kaže, da dvalizem je poguben Avstrii in da le federalizem more pomiriti vse dežele, ki naj se v ta namen zložijo v 5 skupin (grup) in sicer Avstrija gornja, doljna in notranja s Tirolskim, Vorarlberškim in Primorskim v eno skupino, v 2. Česko, Marsko in Šlezko, v 3. Galicija, Krakovo in Bukovina, v 4. Ogersko, v 5. Erdeljsko, v 6. Hrvaško, Slavonsko in Dalmacija z vojaško granico. Vodilo k tej razvrstitvi bilo je gosp. pisatelju to, da se združijo dežele, ktere v historično-političnem oziru skupaj spadajo. Stroga izpeljava zgodovinskega principa bi vendar Slovincem ne bila na korist; saj si je lahko misliti, kako bi se narodnosti naši godilo, ako bi bili v zvezi taki, da ima nemški narod večino v zboru. Če tedaj radi hvalimo knjižico to in jo priporočamo nemškemu bralcem, vendar se o omenjenem skupinovanju ne moremo zlagati ž njo.

Jezikoslovne stvari.

Pogan (der heide).

Spisal Fr. Levstik.

Je li beseda pogan tuja? Gospod dr. Miklošič pravi, da je iz latinskega: *paganus*, i njegov glas je težak; vendar se meni drugače sodi. Naj se mi dovoli povedati, zakaj drugače mislim.

Dr. Miklošič, čegar slavni knjig se držim tudi tukaj, v staroslovenskem slovarji na 510. strani piše: „*поганити* vb. *μαίρειν* polluere; — *сл*; *paganum fieri*, *srb. opoganiti*“; na 587. 588. strani: „*поганинъ* m. *ἔθνικός, ἕλλην* gentilis; *nsl. poganin habd.*; *srb. pol. poganin. поганити* vb. *profanare. поганъ* adj. *ἔθνικός* gentilis; *impurus*; *barbaricus*; *nsl. pogan teufelchen*: ti pogan ti metl. pogan vrag spiritus immundus habd.; *blg. srb. pogan impurus*; *pogan f. stercus, poganija*; *poganiti polluere*; *klrus. pohanyj sordidus*; *magy. pogány*; *pohánka heidekorn*: nota *rus. dial. поганка* pro *мышь*: *adde prus. pogūnans pl. a.*; *lit. pagonas*; *let. pagans*: nota *let. gānit maculare*; *rum. рѣгън, рѣгъреск*; *mrum. παγκανέσκου*; *alb. pugain. wieg. 1. 490.*: *huc trahe pol. ganić etc. поганекнине azbuk.*“

Dodajmo temu še: *čšk. haniti vb. tadeln, schmähen, schimpfen, höhnen, hance m. hanec m. tadler, schänder, schmäher, schimpfer, hanba tadel, schande, schmach, schimpf, hanbiti vb. beschämen, schänden*; *poljski: ganca m. ganiciel tadler, nagana, ganba tadel*; *gorénjsrb. hanić vb. tadeln, schimpfen, schmähen, höhnen, lästern, hanjak m. herumstreicher, hańba f. tadel, schande, schmach*; *dolénjsrb. hugańaş se den leib leeren, laxieren*; *nsl. (na hrv. meji) opoganiti se stercore inquinari*; *gonobiti vb. verderben, schänden, gonoba f. übertreibung, schande. Metelko 115.* — Kaže torej, da bi se pravilneje pisalo: *ganoba, ganobiti.*

Če to reč preišljamo, vidimo, da je beseda pogan zložena iz razmernika po ino iz osnove *gan*, ktera se nahaja tudi nezložena: *let. gānit*; *poljski: ganić, ganca, ganiciel, ganba*; *čšk. haniti, hanec, hanba; gsrb. hanić, hanjak, hańba*; *nsl. ganoba*; nahaja se dalje zložena z drugimi razmerniki, ne samo s *po*; *poljski: nagana, dsrb. hugańaş se*. Težko je misliti, da latinska beseda *paganus*, ktera vprav znači *dorfbewohner*, more v tujih jezicah, kamor je zasejana, v tako množnih, oddáljenih pomenih, tako široko po svéti ségoti, — *nsl. je Poganec m. tudi krajevno ime*; niti nej ver-